

**2014–2020 METŲ EUROPOS SAJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS
2020 METŲ ĮGYVENDINIMO ATASKAITOS
SANTRAUKA**

Įgyvendindamos Europos Sąjungos (toliau – ES) investicijų veiksmų programas, ES valstybės narės kasmet privalo pateikti Europos Komisijai (toliau – EK) metines veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitas. Ataskaitose apžvelgiama veiksmų programų įgyvendinimo pažanga atsižvelgiant į pagrindinius finansinių ir fizinių rodiklių pasiekimus, įgyvendinimo aplinkybių pokyčius, analizuojama pasiektų rezultatų nauda visuomenės poreikiams ir šalies ūkio plėtrai.

EK teikiama Lietuvos 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos (toliau – Veiksmų programa) **metinė ataskaita apima Veiksmų programos įgyvendinimą 2020 m.**

Orientacija į COVID-19 pandemijos keliamų iššūkių sprendimą laiku

Ekstremalioji situacija dėl COVID-19 pandemijos turėjo didelę įtaką projektų įgyvendinimo eigai ir planuojamų veiklų turiniui. Reaguojant į COVID-19 pandemiją, peržiūrėtos ir tikslingai perplanuotos investicijos, perskirstyta 265 mln. nesuplanuotų ES fondų lėšų, kurios skirtos sveikatos apsaugai, gyventojų užimtumui skatinti ir verslo likvidumui užtikrinti, o sudaryta galimybė viršyti projektams numatytas lėšas leido ES fondų lėšas panaudoti nedelsiant.

Siekiant paspartinti ES fondų lėšų įtraukimo į rinką procesus, palengvintos investavimo sąlygos: lankstesnis investicijų išmokėjimas labiausiai COVID-19 pandemijos paveiktose srityse (atsisakyta reikalavimo rengti ar tikslinti investicijų projektus, skirtus visuomenės sveikatos krizei įveikti), numatyta daugiau apyvartinių lėšų (projekto vykdytojo prašymu skiriamas avansas, net jei jis nenumatytas projekto sutartyje, maksimalus avansas didinamas iki 50 proc., nustatytas didesnis subjektų, kuriems nereikia teikti avanso garantijos, skaičius), greičiau vykdomi mokėjimai įgyvendinant projektus (trumpinamas projektų išlaidų apmokėjimo terminas, mokėjimo prašymus leidžiama teikti dažniau nei iki tol), projekto veiklos ir patikrinimai gali būti vykdomi nuotoliniu būdu ir kt.

Perskirstyta 265 mln. ES fondų lėšų, kurios skirtos labiausiai nuo COVID-19 pandemijos nukentėjusiems sektoriams: sveikatos apsaugos, gyventojų užimtumo skatinimo ir verslo bei palengvintos ES fondų lėšų investavimo sąlygos.

Pasiekta pažanga įgyvendinant Veiksmų programą pagal sektorius

Dėl COVID-19 pandemijos darbdaviams paskelbus prastovas ir darbuotojams susidūrus su grėsme prarasti darbo vietas, perskirstytos ES fondų lėšos ir konsoliduota 169,5 mln. eurų darbuotojų **darbo vietoms išsaugoti**. Visos skirtos lėšos investuotos per 2020 m.

Sveikatos apsaugos sektoriuje sudarytos visos geriatrijos paslaugų plėtros projektų sutartys, pradėti įgyvendinti inovatyvių paslaugų keliomis ligomis vienu metu sergantiems pacientams teikimo pirminės asmens sveikatos priežiūros lygmeniu projektai. Pradėtos investicijos į ambulatorinės slaugos modelių plėtojimą ir nuotolinės medicinos plėtrą skubiosios medicinos pagalbos srityje. Reaguojant į COVID-19 pandemijos padarinius, dalis lėšų skirta COVID-19 diagnostikai ir gydymui skirtai įrangai, asmeninės apsaugos priemonėms įsigyti.

Verslo sektoriuje įgyvendinamos projektų veiklos sulėtėjo, nes prioritetas buvo teikiamas įmonių veiklos palaikymui užtikrinti, o ne papildomai veiklos plėtrai. Nepaisant to, prognozuojama, kad daugelis projektų bus baigti įgyvendinti, nors šiek tiek vėliau, negu planuota. Be to, siekiant prisidėti prie kovos su COVID-19 pandemija ir mažų bei vidutinio dydžio įmonių veiklos palaikymo, 2020 m. verslo sektoriui papildomai skirta 31 mln. eurų kovai su pandemijomis reikalingų produktų gamybai.

Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) sektoriuje spartintos investicijos į

MTEPI infrastruktūros plėtrą, todėl sumažėjo projektų įgyvendinimo vėlavimo rizika. Pradėtos finansuoti naujos ar ženkliai pakeistos iniciatyvos, susijusios su MTEPI rezultatų komercinimo ir tarptautiškumo skatinimo veiklomis, skaitmeninių inovacijų centrų plėtra, įmonių MTEPI veiklomis, skirtomis sukurti naujoms technologijoms ir produktams, kurių reikia COVID-19 pandemijos sukeltoms problemoms spręsti.

Švietimo sektoriuje 2020 m. buvo tęsiama aukštojo mokslo ir studijų reforma, optimizuojant aukštųjų mokyklų tinklą, reorganizuojant universitetus, optimizuojant jų turimus išteklius, studijų programas. Didelis dėmesys skirtas ugdymo įstaigų modernizavimui, COVID-19 pandemijos pasekmių šalinimui (skirta 13,6 mln. eurų nuotoliniam mokymui reikalingai kompiuterių įrangai įsigyti). Investuota į pedagogų rengimo sistemos gerinimą. Ženklus pokytis profesinio mokymo srityje susijęs su projektų, skirtų praktiniam mokymui darbo vietoje ir sektoriniuose praktinio mokymo centruose, įgyvendinimu ir galimybių įgyti profesiją dar mokyklos suole sudarymu.

Spartinant investicijas į **energijos efektyvumo didinimą**, numatytos įgyvendinti patrauklesnės ir lankstesnės valstybei nuosavybės teise priklausančių pastatų atnaujinimo (grąžinamoji subsidija derinama su Energijos efektyvumo fondo teikiamomis paskolomis) ir gatvių apšvietimo modernizavimo priemonių finansavimo schemos, kuriomis susidomėjo daug pareiškėjų. Pasirašyta Europos investicijų banko (EIB) ir AB Šiaulių banko dvišalė sutartis, kurios pagrindu 50 mln. eurų Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) lėšų investuojama į kuriamą investavimo platformą (IP). Preliminari jos vertė – 250 mln. eurų, šiomis lėšomis bus prisidėta prie 22 tūkst. daugiabučių namų ūkių atnaujinimo (modernizavimo) visoje šalyje.

2020 m. pradėti įgyvendinti 2 bandomieji projektai regionuose („Tauragė+“ ir „Šalčininkai+“). Įgyvendinant šiuos projektus, kai finansuojami ne atskiros savivaldybės vienos srities projektai, o kelių savivaldybių kartu parengtos bendros veiklos strategijos, ERPF ir Europos socialinio fondo (toliau – ESF) lėšos naudojamos bendrai ir jungiamos 4 veiksmų programos prioritetų veiklos. Šių projektų (strategijų) veiklomis siekiama spręsti funkcinėms zonoms būdingas problemas ir skatinti savivaldybių bendradarbiavimu grįstą kompleksinį funkcinėms zonų vystymą. Šis funkcinėms zonų vystymo principas bus taikomas planuojant **regionų plėtros** investicijas 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiu.

2020 m. **aplinkos apsaugos sektoriuje** su geriamojo vandens tiekėjais ir nuotekų tvarkytojais pasirašyta 10 mln. eurų vertės sutarčių, kurios svarbios Miesto nuotekų direktyvoms įgyvendinimui. Ypač daug dėmesio skiriama stringančių, nevykstančių projektų analizei ir veiksmy, kurių reikia imtis siekiant, kad visi projektai būtų įgyvendinti laiku, nustatymui.

Pasirašytos visos sutartys su savivaldybėmis dėl **vaikų globos pertvarkai** reikalingos infrastruktūros bendruomenėse (skirta 14 mln. eurų). Pradėta įgyvendinti neįgalųjų institucinės globos pertvarka, vertinami projektai, skirti infrastruktūros vaikams su negalia, vaikams, turintiems specialiųjų poreikių, ir jų šeimų nariams plėtrai.

Informacinės visuomenės plėtros srityje pasirašytos informacinių sistemų modernizavimo sutartys. Taip pat įdiegta valstybės debesijos paslaugoms teikti reikalinga informacinių ir ryšių technologijų (IRT) infrastruktūra ir pradėtos teikti paslaugos, sukurta integracinė sąsaja su ES atvirų duomenų portalu.

Vykdam **darnaus transporto ir pagrindinių tinklų** infrastruktūros plėtrą, siekiant padidinti šalies daugiarūšės susisiekimo sistemos ir transeuropinių transporto tinklų sąveiką, iki 2020 m. pabaigos įgyvendinti 3 strateginiai projektai:

- „Via Baltica“ tarp Kauno ir Marijampolės plėtros;
- Vilniaus aplinkkelio Pušynas–Paneriai antrojo kelio statybos;
- Malkų įlankos gilinimo iki 14,5 m, įskaitant gamtosauginės krantosaugos sienutės įrengimą.

Viešojo valdymo sektoriuje iki 2020 m. pabaigos pasirašytos visos planuotos viešojo administravimo problemoms spręsti skirtų projektų finansavimo sutartys ir pradėti įgyvendinti projektai, skirti strateginio valdymo sistemai tobulinti, užkrečiamųjų ligų ir jų sukėlėjų epidemiologinei stebėsenai gerinti, valstybės išdo konsoliduotųjų sąskaitų valdymo sistemai sukurti.

Spartus investicijų augimo tempas

Iš viso įgyvendinant Veiksmų programoje numatytas veiklas nuo finansavimo laikotarpio pradžios iki 2020 m. pabaigos sudaryta sutarčių už 9,1 mlrd. eurų (116 proc. numatytų lėšų), o pripažinta deklaruotinomis beveik 5 mlrd. eurų (63 proc. skirtų lėšų).

Lietuva pagal EK išmokėtas lėšas užima 5 vietą tarp visų ES valstybių narių.

Iki 2020 m. pabaigos sudaryta sutarčių už 9,1 mlrd. eurų.

Svarbesni pasiekimai iki 2020 m. pabaigos:

- daugiau nei 46,6 tūkst. darbuotojų, kuriems paskelbta prastova, įdarbinimas buvo subsidijuojamas;
- gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis išaugo iki 57,7 proc. (2014 m. sudarė 41,5 proc.);
- modernizuota 789,4 km centralizuoto šilumos tiekimo tinklų (iš jų 327,3 km modernizuota 2020 m.);
- įsigyta 141 nauja ekologiška viešojo transporto priemonė (iš jų 36 – 2020 m.);
- įrengtos arba atnaujintos 123 aplinkos oro monitoringo ir ankstyvojo perspėjimo, hidrologinių ir meteorologinių stebėjimų stotys (iš jų 96 – 2020 m.);
- sutvarkyti, įrengti ir pritaikyti lankymui 76 gamtos bei kultūros paveldo objektai ir teritorijos;
- rekonstruota 304,8 km vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų;
- vidutinė bendra azoto koncentracija Lietuvos Baltijos jūros teritoriniuose vandenyse sumažinta iki 0,42 mg/l;
- daugiau nei 2,8 tūkst. neįgaliųjų dalyvavo ESF remiamoje profesinės reabilitacijos programoje;
- globojamų (rūpinamų) vaikų, gaunančių socialinės globos paslaugas bendruomenėje, dalis nuo visų globojamų (rūpinamų) vaikų padidėjo iki 85,7 proc.;
- naujai įrengti ar įsigyti 1 453 socialiniai būstai (iš jų 178 – 2020 m.);
- asmenų (šeimų), kuriems išnuomotas savivaldybės socialinis būstas, dalis nuo visų socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų (šeimų) padidėjo iki 27,24 proc. (2014 m. šis rodiklis siekė 10,84 proc.);
- 827 švietimo ir švietimo teikėjų įstaigose Veiksmų programos lėšomis sukurta ar atnaujinta bent viena edukacinė erdvė.